

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno:	JUDr. PhDr. Marek Antoš, PhD., LL.M.
Téma habilitační práce:	Parlamentní forma vlády v České republice, její deficity a možnosti zefektivnění
Rozsah práce:	192 str.
Datum odevzdání práce:	Červenec 2019

Oponent: JUDr. Jindřiška Syllová, CSc.

Obsah oponentského posudku

1. Zahajující poznámka	1
2. K obsahu	3
K záležitostem politických stran	5
K finanční ústavě	6
3. K metodě	7
4. Ke zdrojům.....	7
5. Kritéria hodnocení habilitační práce a jejich aplikace	8
Nové vědecké poznatky v českých souvislostech - komplexní přístup k problematice racionalizace formy vlády	8
Úroveň pramenů	8
Metody práce	8
6. Hodnocení závěru práce a závěr hodnocení	9

1. Zahajující poznámka

Výchozí hypotéza oponované práce je tvrzení, že český ústavní institucionální systém vyžaduje zvýšení účinnosti. Autor vychází z toho, že čím je parlament v parlamentním systému slabší, tím je vláda „efektivnější“. Opírá se o určité obecné povědomí a některé historické paralely. Je třeba nejprve zjistit – a to za předpokladu, že máme definováno, co je efektivita institucionálního systému – zda je tento výchozí předpoklad správný. Volání po účinnosti a racionalizaci v parlamentu se ve střední a zejména v německy mluvící Evropě traktuje po řadu desetiletí. Nejeví se mi zřejmé, že pokud postupuje legislativní proces pomaleji nebo je parlamentem zastaven či vláda preventivně ani věc nenavrhuje pro neprůchodnost, nebo

pokud jsou skutečně některá řešení při silném parlamentu neprosaditelná, musí vždy jít o méně „efektivní“ systém. Je otázkou, zda efektivitu nezaměňujeme za rychlost schvalování vládních návrhů v parlamentu. Autor tento aspekt sice v práci zmiňuje, pokud cituje Orbána, ale své tvrzení nekvantifikuje. Nedomnívám se, že v České republice jde o neefektivní systém. Pokud se nemýlí kniha Parlament České republiky¹, která sčítá zákony, strany legislativního textu a rychlost legislativního procesu, pak se neukazuje, že by byl český systém výrazně odlišný od ostatních členských států EU. Mám na mysli například systém španělský, který používá některé později v textu habilitační práce navržené racionalizace (například stanovení přísných lhůt pro jmenování vlády či omezení hlavy státu – panovníka při jmenování vlády), nebo dokonce portugalský, který je v řadě svých rysů systémem prezidentským, v němž je parlament výrazně oslaben a jeho funkce je do značné míry pouze rámcová v tom smyslu, že detaily legislativy jsou ponechány na exekutivě (čl. 198 portugalské ústavy). „Neefektivita“ českého systému spočívá v neschopnosti přijmout extrémně rychlá a radikální řešení, celkový postup při schvalování pro vládnutí nezbytné legislativy se však od těchto řekněme racionalizovaných států v konečném výsledku příliš neliší. Což dokazují zejména evropská implementační a transpoziční srovnání, prováděná na úrovni EU, ale i nedávná řešení politických krizí v obou těchto státech, která měla daleko od rychlých a účinných výsledků.

Pokud k tomu uvedeme praktický příklad, je jedním z ukázek „neefektivního“ postupu řešení přístup České republiky a dalších států k jaderné energetice, obnovitelným zdrojům a energetice vůbec. Zatímco sousední konsociační demokracie přijala radikální odmítnutí jaderných elektráren (i když v objektivní technické situaci pro toto řešení příznivé), pak další téměř sousední téměř neliberální demokracie dospěla ke zbrklému atomovému řešení. Velká sousední racionalizovaná demokracie zvolila (za podpory liberální veřejnosti) protiatomové řešení. Tento příklad ukazuje, že možná je česká politika efektivnější než všechny zde jmenované. Zatím – v situaci, kdy je energetika technicky mimořádně nepřehledná – nedospěla k řešení žádnému, částečně tedy akceptuje ne příliš udržitelná neekologická řešení, ale částečně se tím připravuje na technicky dokonalejší volby. Pokud by byl náš systém prezidentský, měli bychom už ruský atom, pokud by byl náš systém exekutivně racionalizovaný, měli bychom asi americký atom. Ekologicky přijatelnější řešení by byla případná česká exekutivně racionalizovaná vláda schopna také možná prosadit, ale k tomu není připraveno veřejné mínění, takže by jí to buď trvalo déle, nebo by mezitím ztratila vládní pozici.

Podobný přístup lze ilustrovat i u jiných příkladů. Například u sociálních dávek. Zatímco racionalizované Německo přijalo včas omezení sociálních a zdravotních dávek, a tím ztratila německá sociální demokracie na řadu let svou důvěryhodnost hybatele státu blahobytu, racionalizované levicové řecké vlády toto nedokázaly a dovedly zemi ke krachu. Naopak téměř iliberální demokracie maďarská dokázala přistoupit k zavedení národně a proporodně orientovaných sociálních podpor, včetně příspěvků na rodinné limuzíny, což sice vedlo k její

---

¹ Kolář, P., Kysela, J., Syllová, J. a kol., Praha: Leges, 2013, str. 450.

dlouholeté vysoké podpoře, na druhou stranu to zatížilo státní rozpočet, o dalších negativních efektech pro znevýhodněné skupiny nemluvě. Není tedy i v tomto případě efektivnější český parlamentní systém, který sice dovolil státu utrácet za cestování vlakem, ale než se rozdávací lokomotiva pořádně rozjela, dochází k obratu v ekonomickém vývoji a zase budeme co nevidět cestovat za vlastní?

S touto základní otázkou je třeba číst text habilitační práce. Tedy tak, zda mohou navrhovaná racionalizační vylepšení vést k lepšímu vládnutí.

2. K obsahu

Prvním nástrojem racionalizace podle obhajované práce by měla být nová procedura při vytváření vlády. Práce kritizuje český systém pověřování dosavadní vlády a systém vytváření vlády nové. Je nutno podotknout, že současná interpretace ústavy je ve srovnání s textem posunuta. Prezident je podle Ústavy povinen jmenovat vládu, která je mu předložena jako většinová pro hlasování o důvěře. Předpokládá se, že stejně jako britský panovník má zájem na své vládě skutečně vládnoucí, nikoliv vládě statující. Pokud nemá prezidentem jmenovaná vláda postavení vlády s důvěrou, což už je ústupek ve srovnání s britským systémem, kde se žádná důvěra nevyslovuje, jedná se o vybočení ze systému. Zkušenost zatím ukazuje, že po zavedení prezidentské přímé volby jsou prozatímní vlády, jmenované bez důvěry, nástrojem personálních rošád a výměnných her, nikoliv nástrojem skutečného vládnutí. Z tohoto hlediska by byla určitá legislativní upřesnění žádoucí. Autor na str. 33 zmiňuje tzv. „chybějící lhůty.“ Je smutné, že se ústavní reforma točí stále znovu okolo lhůt. Lhůty nechybějí, pouze chybělo v některých případech jejich dodržení. Státy, které zapsaly do ústavy relativně přesné lhůty, zase „zapomněly“ přesně zapsat jejich počátek nebo konec, což umožnilo např. Moldavsku upadnout před několika měsíci do hluboké ústavní krize. Pokud nejsou lhůty přesně stanoveny, k jejich stabilizaci dříve nebo později stejně dojde. Pokud budou významně překračovány, budou ústavou nakonec regulovány (což se stalo po nedodržování prezidentských povinností v období Malé ústavy v Polsku).

Otázka třetího jmenování vlády (po dvou neúspěšných) je pojednána na str. 38, tento institut se jeví autorovi jako chybně koncipovaný. Reálné zkušenosti s ním vlastně zatím nejsou, takže i kdyby byl tento systém změněn, k podstatné racionalizační změně by vzhledem k dosavadní praxi ve skutečnosti nedošlo. Za první československé republiky byl mimochodem vytvořen systém, podle kterého bylo po volbách vytvořeno jen prozatímní vedení komor, a definitivní vedení včetně vedení výborů se vytvořilo až po jmenování vlády. Možná by tato politicky dohodnutá zvyková praxe stála za úvahu i v našem systému, kdy by umožnila rychleji zvolit povolební sněmovní vedení. Na druhou stranu je jasné, že případnou rozhodující roli předsedy Sněmovny při třetí fázi jmenování vlády by tato praxe mezitímních vedení Sněmovny nijak neulehčila.

V části 3 se autor věnuje případnému oslabení funkce prezidenta republiky, což by mělo provázet žádoucí posílení vlády v racionalizovaném parlamentarismu (str. 43). Domnívám se, že diskuse k „politické“ odpovědnosti patří spíše do čistě právního textu, než textu koncepčně

státovědního. Jde pouze o umělou kategorizaci, která nemá žádné skutečné následky, kromě snad pedagogických (str. 54). Rovněž „vyřešení“ otázky rozporu čl. 54 odst. 3 se zbytkem ústavy je spíše akademickým cvičením, které vyžaduje upřednostnit historický a teleologický výklad před výkladem textuálním, který autor podle svého vyjádření aplikuje.

Zajímavější je posuzování kontrasignovaných pravomocí prezidenta republiky, které tradičně patří k pravomocem vládním. Mám na mysli pravomoc v oblasti mezinárodních smluv a zahraniční politiky. Už od první republiky není prezident republiky k těmto pravomocem vybaven ani rozpočtově, ani personálně, ani jinak. Přesto i za první republiky bylo vládní pojetí uvedených kompetencí jednotlivě překračováno, a prezidenti pokračují se v této praxi i nyní. Nejde však o chybu v textu ústavy, příčina spočívá v historické době, kdy byly obě ústavy psány. Přesnější koncepce se nabízela, ale nebyla vždy ve své době prosaditelná (str. 59). To ukazuje historie slova „sjednává“ u mezinárodních smluv, které bylo do ústavního textu přidáno při tvorbě Ústavy ČR na jednání ústavně právního výboru v Lánech. Výklad autora habilitační práce ve směru důležitější role prezidenta republiky než vlády, tedy ve směru posílení prezidenta republiky u kontrasignovaných pravomocí, je sporný (str. 63). V podobném duchu se nese závěr této prezidentské části (str. 65). Autor se velmi trefně konstatuje, že „jsme dospěli ke zjištění, že při (jmenování vlády) česká Ústava prezidenta republiky omezuje tak málo, že to spíše než ústavám jiných parlamentních republik v Evropě odpovídá ústavám monarchickým. Tam jsou ovšem hlavy státu předmětem zásadního implicitního omezení kvůli své omezené demokratické legitimitě, proto není podrobnější ústavní úprava nezbytná.“ Ve skutečnosti je obsah ústavy jasný včetně implicitních omezení. Pokud tato implicitní omezení prezident nedodržuje, nebo dodržuje jen rámcově, a ostatní aktéři se tomu nepostaví, jedná se o vývoj, kterému se může říkat „living constitution“, zejména za situace přímé prezidentské volby. Následky prezidentského nedodržování implicitních omezení při jmenování vlády jsou však spíše mediálního popř. zdržovacího charakteru, nikoliv charakteru obsahového². Teprve pokud následky přerostou do více obsahové fáze, je třeba uvažovat o ústavním upřesnění.

Další pasáží habilitační práce je potencionální racionalizace volebního systému. Za první racionalizační nástroj je považována přeměna volebního systému pro volby do Poslanecké sněmovny za většinový, s tím, že se vyplní teoretické vývody o tom, že většinový systém vede k vývoji dvoustranického systému. Mně se zdá v současné době rychlých změn ve stranických preferencích, ovlivněných novými komunikačními prostředky, módními tématy a zajímavými silnými osobnostmi, že příklonění se k systému, který omezuje proporcionalitu, může být z hlediska demokratického vývoje nebezpečné. Dvoustranický systém se vyvíjí podle Sartoriho za předpokladu, že jsou dvě největší strany vnitřně strukturované. V současné době je spíše pravděpodobné, že namísto strukturace určitá politická strana v jednom okamžiku ovládne volby jednotlivým marginálním, ale mediálně vděčným tématem tak, že zvítězí ve většině jednomandátových volebních obvodů a vymaže z politické mapy momentálně slabší konkurenty. To se může stát bez ohledu na to, zda je strana strukturovaná či nikoliv, dokonce

---

² Je však pravda, že zdržováním si prezident může vynucovat ústupky a personální požadavky v jiných oblastech a tím svou roli celkově posilovat.

i tehdy, pokud není strukturovaná ani jako jiná běžná politická strana. Je otázkou, zda by většinový systém pro Poslaneckou sněmovnu nepřispíval k ještě silnějšímu hledání populistických témat při stranické předvolební soutěži. Je možné, že právě o tomto svědčí současný návrh prezidenta Macrona - francouzské volební reformy směrem k proporcionalismu (poměrný systém byl ve Francii přijat jen pro parlamentní volby v r. 1986, pak byl zase zrušen.).

Bonus pro vítěze je probrán na str. 86. Sociálně inženýrský rys tohoto řešení zde zmíněn není, i když přístup autora práce k bonusu není příliš pochvalný. Existují výpočty, které by mohly ukázat katastrofické, ne-li likvidační výsledky prémie pro vítěze např. pro výsledek ODS či jiných klasických politických stran v některých dosavadních sněmovních volbách. Autor by si mohl rovněž povšimnout vlivu prémie pro vítěze v jednokomorovém systému Maďarska (ke str. 86), rovněž řecký premiový systém nemá z hlediska demokracie příliš pozitivní efekty³. Je pravda, že vláda má při prémii pro vítěze pohodlnější většinu pro vládnutí, na druhou stranu prémie či bonus mohou vést k nedostačující legitimitě vlády. Nebo návazně k mimodemokratickému ovládnutí jiných než státních složek vládou nebo k praktickému populismu premiové vlády, což obé je motivováno strachem před totální změnou, kterou by mohl způsobit bonus pro vítěze po dalších volbách.

K záležitostem politických stran

Dalším analyzovaným racionalizačním nástrojem jsou záležitosti politických stran. Je zřejmé, že expanzivní státní financování politických stran přispělo k vývoji politického systému. Ale neví se přesně jak. Politické strany vytvořily systém financování za rozdílnými účely, je třeba přiznat, že hlavním z nich byla efektivita vládnutí v rámci parlamentního systému, vytvořená prostřednictvím posílení parlamentních politických stran na úkor stran neparlamentních. Vycházelo se z předpokladu, že státní financování politických stran bude mít zprostředkovaně stabilizační účinky na vládu. Empiricky ale není míra přínosu financování pro stabilitu vlády, pro pružnost parlamentního jednání a pro konzervaci zvolené Poslanecké sněmovny zcela jasná. Autor se této problematice věnuje na str. 112, kde uvádí tzv. gordický uzel politických stran, týkající se interního vývoje strany. Gordický uzel vyjadřuje názor, že převažující státní financování umrtvuje interní vývoj politické strany, protože nemusí hledat nové podporovatele. Pravda je, že je nemusí hledat v době, kdy jsou úspěšné, pokud ale najednou úspěšné nejsou, státní financování, přidělované podle úspěchu ve volbách, akceleruje jejich propad. Politologický výzkum bohužel aspekt vlivu financování na interní vývoj politických stran nezkoumal, nebo se mi jej nepodařilo nalézt. Ohledně vlivu financování na celý systém píše například V. Šimral v závěru své empirické práce, zkoumající financování politických stran za posledních 15 let, konstatuje: „Zároveň s tím ale český systém v posledních letech prochází procesem fragmentace a nástupem nových stran na krajské i národní úrovni. Model vysokých

³ Dvořák, A. Řecký volební systém. Praha: FSS, Institut politologických studií, 2010, str. 9. Autor konstatuje, že řecký volební systém deformuje volební soutěž. Důkazy jsou provedené na str. 74 a dále. Autor použil ohledně Řecka zajímavou větu, která souzní s mým přístupem, na str. 74 : „Ostatně to, že je vláda akceschopná, ještě nic neříká o tom, k jakým „akcím“ vláda tuto svou schopnost využije.“ Zajímavé je to, že práce byla zpracována ještě před řeckou krizí.

státních příspěvků pro nejsilnější strany, jenž na přelomu 20. století výrazně pomohl hlavně dvěma stranám, ČSSD a ODS, dominovat zbytku pole volební soutěže, přestal od roku 2010 fungovat jako hráz proti nástupu nových stran. V kapitole 6 jsou formulovány charakteristiky těchto nových typů stran, které sází na finančně intenzivní volební kampaně, jsou podporovány velkými soukromými dárci a minimálně dočasně rezignují na budování klasické struktury členské základny a organizovaného zázemí. Strany rozpočtového typu, jejichž množina se výrazně prolíná s množinou stran (....) uspěly ve sněmovních volbách 2010 (VV, TOP 09) a 2013 (ANO, Úsvit), evropských volbách 2014 (SSO) i v krajských volbách 2012 (SNK-ED, STAN, Severočeši.cz, Jihočeši 2012)⁴. V konfrontaci s tímto výsledkem výzkumu se jeví myšlenka „matching funds“ jako přinejmenším sporná. Je otázkou, zda je vůbec ústavně přípustná z hlediska svobodné politické soutěže v nové demokracii s mnoha pochybnými zdroji prvotní akumulace kapitálu. Ve velkých stabilizovaných transparentních státech jsou její efekty stabilizující, je však skoro jisté, že v relativně menších státech by byl efekt spíše opačný.

Pokud se týká způsobu racionalizace ústavního systému prostřednictvím referenda, má k němu autor spíše rezervovaný postoj (str. 150). Autor analyzuje nové referendální myšlenky, protože snaha o zakotvení referendální lidové iniciativy je přítomná mezi politickými stranami v České republice už po desetiletí, nejeví se mu ale jako nástroje zvyšující účinnost vlády. Zákon o celostátním referendu se zatím nepodařilo schválit, takže je těžké hovořit o nějakých zkušenostech.

K finanční ústavě

Finanční či rozpočtová ústava byla před několika lety novým jevem pro ústavní texty v řadě zemí. Jejím účelem však nebyla racionalizace tím směrem, který na začátku práce uvádí autor, ale spíše snaha o omezení sociálního státu, na který jsou už státy resp. občané navyklí a který je obtížné při běžné agendě omezit. Vlády ve většině případů provádějí odkládací taktiku při nezbytném omezení sociálního státu. Z tohoto hlediska se jedná rovněž o jeden z nástrojů racionalizace, i když pouze nepřímý nebo preventivní. Následky zavedení finanční ústavy je možno exemplárně vidět v USA, kde dochází ke směšným koncům, jak ustanovení překonat. Je třeba zároveň pochopit, že americký systém je postaven na rozpočtové moci Kongresu, na rozdíl od systému parlamentního, ve kterém má za běžných podmínek vládnutí parlament rozpočtovou moc minimální. Je ekonomickou otázkou, zda podmínky vstupu do Eurozóny, které jsou ve skutečnosti už zavedenou rozpočtovou ústavou na úrovni EU, měly a mají negativní, neutrální nebo pozitivní efekty. Z hlediska případu Řecka se zdá, že tato evropská rozpočtová či finanční ústava, kdyby byla dodržena při jeho přijímání do Eurozóny, a tedy Řecko by nebylo do Eurozóny přijato, by bývala mohla dosáhnout svého účelu. Ale z tohoto příkladu je rovněž zřejmé, že rozpočtová ústava by sice mohla být racionalizačním opatřením, ale jako příliš technické opatření není ve své většině dodržována, politická hlediska v politice vždy převažují. V parlamentním systému se k problémům finanční ústavy přidává problém

⁴ Šimral, V. Financování českých politických stran. Diplomová práce. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016, str. 201.

politického směřování politických stran, které finanční ústavu v určitém momentu schvalují. Nejde totiž v žádném případě o politicky neutrální opatření.

3. K metodě

Práce má analytický smíšený přístup, nemá ani čistý institucionální přístup, ani žádnou jednotnou rozpoznatelnou kvantifikující metodu. Občas jsou používány různé interpretační metody pro vysvětlení právních institutů, což je sice zajímavé, ale z hlediska tématu irelevantní.

Smíšenost metod je nejvýraznějším negativem práce. Na druhou stranu se práce povětšinou vyvarovala v jiných pracích obvyklé tvůrčí interpretace nedostatečně zjištěných faktů, což je možno považovat za pozitivum.

Práce nemá hypotézu, která může být v závěru ověřena. S trochou parafráze by mohlo být za hypotézu považováno to, že autor předem vylučuje nalezení nových komplexních racionalizačních nástrojů pro institucionální systém České republiky. Už od počátku se domnívá, že existují některé racionalizační nástroje. Tyto nástroje popisuje, rovněž prozkoumává jejich účinky. Nicméně autor rezignuje na nalezení nějakého komplexního systému, který by mohl v tomto místě a v tomto čase fungovat. Tento rys je obvyklý u právních vědců, neboť jsou uzavřeni do právní materie a omezení svazujícím vědomím, že je nezbytné změny schválit v rámci stávajícího institucionálního systému. Nedovedou si představit nové komplexní řešení.

Místy se práce soustřeďuje na komparace, a to s rozdílným výběrem států. Přístup ke komparacím je ale jen popisný, aby se čtenář dozvěděl, jak věc jinde funguje. Dále autor s komparacemi příliš nepracuje. Nejsou vyloučeny některé zahraniční vzory z nějakých důvodů jako nevhodné ani nejsou preferovány některé jiné vzory jako pro Česko vhodnější z hlediska možných efektů.

Celkově je možno práci označit za analytickou, ale spíše popisnou než progresivně a vývojově zaměřenou.

4. Ke zdrojům

Práce má v zásadě dva druhy pramenů – jednak současnou českou právní literaturu a judikaturu, jako základ pro interpretaci sporných nebo problematických ustanovení ústavy, nebo jako pramen teoretických vývodů. Českou odbornou literaturu autor obsáhl celou. Dále autor použil celou českou politologickou literaturu k tématu, včetně témat příbuzných.

Druhým druhem jsou cizí, zejména západoevropské prameny. Je překvapivé, že autor má omezené procento zahraniční literatury, i když jeho znalosti v oboru jsou všeobecně považovány za vyčerpávající. Seznam literatury obsahuje základní díla, jako např. Listy federalistů, Duvergera a Sartoriho apod., což je sice pěkné, ale tato díla je možno považovat jen za základní start v oboru, nikoliv za vědecké zdroje v pravém slova smyslu. Velmi dobře jsou zastoupena odborná díla z oboru volebního práva, které autor zpracoval v rámci zvláštního projektu, částečně i z oboru referend a finanční ústavy. Ovšem z hlediska

racionalizace parlamentarismu základní díla nebo parciální články, které by byly vydány po r. 2010, zcela chybí. Je škoda, že autor nezachytil okruh autorů kolem teoretika Paula Blokkera a jeho koncepční práce z r. 2013, která se týká středoevropského prostoru. Je pravda, že se jedná o obor odlišný, který se nezatěžuje podrobnostmi a reálnými možnostmi ústavní revize, nicméně určitá reflexe tohoto okruhu myšlení by byla žádoucí. Rovněž úplně chybí německá a polská odborná literatura, které se tématem fungování parlamentního systému přinejmenším z právního hlediska široce zabírají. Je škoda, že autor vůbec nevytěžil taková periodika, jako jsou oxfordské Parliamentary Affairs nebo Zeitschrift für Parlamentsfragen. Možná je tento aspekt způsoben tím, že autor vybral do seznamu jen práce, které se přímo dotýkají tématu, a vynechal ze seznamu práce, které jsou vzdálenější jak racionalizaci, tak České republice.

5. Kritéria hodnocení habilitační práce a jejich aplikace

Pro hodnocení habilitační práce jsem zvolila následující kritéria. Všechny ukazatele mají zjistit, zda úroveň hodnocené práce odpovídá novým vědeckým poznatkům podle § 73 odst. 3 vysokoškolského zákona.

Nové vědecké poznatky v českých souvislostech - komplexní přístup k problematice racionalizace formy vlády

Pokud budeme hodnotit práci v jejích jednotlivých tématech (jmenování vlády, volební systém, politické strany, referendum, finanční ústava), je možno konstatovat, že nabízí určité množství nových jednotlivých ústavních řešení. Zajímavé jsou jak myšlenky pro formování vlády, tak inovace regulace volebního a politického systému. Nové je ale spíše spojení těchto potencionálních reforem do jednoho celku. Autor došel k závěru, že je možno úroveň racionalizace rozšířit mimo klasické ústavní instituce, i na volební právo, referendum a regulaci politických stran. Jen tímto přístupem je možno určitým způsobem ústavní instituce reformovat. Autor zároveň projevoval během celé práce určitou skepsi k celkovým reformám. Budoval práci jako včelín, který má řadu úlů a pro zlepšení je možné reformovat i jen jediný z nich. Zpracoval důkladně popis a možné reformy všech komponentů, přitom si byl vědom toho, že nepracuje na celkové reformě ani se jí nechce přiblížit. Inovace tedy spočívá v tom, že je celý včelín kompletní. Nikoliv v tom, že je vybudován na zcela nových základech.

Úroveň pramenů

Jak bylo konstatováno výše, práce obsahuje obrovské množství zdrojů. Úroveň pramenů je ale neúplná z hlediska zahraniční inspirace. Je pravda, že se zabývá českým ústavním právem, ale vzhledem k absenci některých stěžejních ústavněprávních publikací postrádá některé nedávné ústavněprávní koncepty.

Metody práce

Metoda habilitační práce nepřekročila tradiční přístup koncipování státovědných prací v našem teritoriu, což je možná částečně spojeno s procedurou habilitačního procesu. Práce je sice interdisciplinární, ale z hlediska metody postrádá politologicky poučené postupy, které

je možno nalézt například i v některých pracech nejmladších českých autorů (Petrov, Staněk). Komparativní metoda je použita celkem často, a je pro práci velmi užitečná.

6. Hodnocení závěru práce a závěr hodnocení

Závěr práce je lapidární. Autor zpracovává své vědecké vývody na pouhých dvou stranách (str. 173 – 174). Pokud bychom závěr vzali vážně, byla by práce jen popisem. Proto je třeba závěr hledat v samém textu práce – existují možnosti pro nové postavení vlády, existují možnosti jak vylepšit volební systém a zejména pak je třeba reformovat postavení a financování politických stran. Z vějíře možností je třeba zvolit takové inovace, které by ulehčily vládnutí.

Práce je komplexní rozbor současných institucionálních problémů České republiky na ústavní úrovni. Práce je ojedinělým dílem, které sumarizuje současné směry a realistické možnosti ústavního vývoje. Práce nemá hlavu v oblacích, což je někdy trochu škoda. Množstvím a kvalitou pramenů, stylem zpracování a shromážděním a srovnáním potencionálních racionalizačních nástrojů je tato práce na území ČR inovativní, zatím se tématu nikdo komplexně nevěnoval. Z tohoto hlediska odpovídá úrovni habilitační práce.

Oponent: JUDr. Jindřiška Sylová, CSc.

Podpis:

Dne 1. 9. 2019